

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА,
доктора економічних наук, професора,
завідувача кафедри економіки та менеджменту
Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського
Стройко Тетяни Володимирівни
на дисертаційну роботу Пустоварова Анатолія Івановича
«Механізм цифрової трансформації управління розвитком
національної економіки»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління
національним господарством

Актуальність теми дослідження

Цифрова економіка є вкрай важливою для будь-якої країни. Використання переваг глобальної цифрової екосистеми є важливим як для розвинених країн, так і для країн, що розвиваються. Багато розвинених економік вже мають розвинену цифрову економіку й широко використовують переваги цифровізації для їхнього економічного процвітання, а також для поліпшення та полегшення життя свого населення. Сьогодні цифрова система трансформує структурування підприємств, їх функціонування та управління ними, а також надає можливості полегшення їх роботи, включаючи вимірювання, передачу інформації та сприяння створенню вартості підприємства. Цифрові технології різко ввійшли у наше повсякденне життя і змінили та продовжують змінювати його. Цифрові технології імплементуються у бізнес-діяльність і змінюють організаційне та маркетингове середовище організацій, сприяють їхньому інноваційному розвитку. Те, що сьогодні видається інноваційним, за декілька років буде звичним. Повинно бути розуміння цілісної картини цифрової трансформації, а саме розуміння розвитку цифрової економіки, дефініцій загальної сучасної термінології у цифровій сфері відповідно до європейських вимог (цифрова економіка, цифровізація, цифрова трансформація бізнесу, цифровий ринок, цифрова інфраструктура, цифрові

навички тощо).

Все це робить доцільним необхідність подальшого проведення дослідження у цій галузі, обґрунтування теоретико-методичних основ і розробка концептуальних підходів та практичних рекомендацій з удосконалення механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки. Відповідно до вищевикладеного, проведені дослідження і тема дисертаційної роботи Пустоварова А.І. – є актуальними і своєчасними.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, темами, планами

Актуальність теми дисертаційної роботи Пустоварова А.І. зумовлена не лише теоретичними і практичними потребами, а й тим, що дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Класичного приватного університету: «Сучасні проблеми модернізації та структурних трансформацій економіки Придніпровського регіону» (номер державної реєстрації 0114U006322), де здобувачем запропоновано концепцію цифрової трансформації управління розвитком національної економіки; «Сучасні тенденції інвестиційно-інноваційного розвитку регіону» (номер державної реєстрації 0110U003959), де здобувачем запропоновано формування механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки..

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації, автореферату, наукових публікацій Пустоварова А.І. дає можливість встановити, що отримані наукові результати є обґрунтованими та достовірними.

Теоретичною основою дисертаційної роботи є фундаментальні

положення та принципи економічної теорії, державного регулювання економіки, стратегічного управління, аналізу господарської діяльності, засади комплексного й системного аналізу, що розкривають зміст об'єкту і предмета дослідження. Під час розв'язання поставлених у роботі завдань застосовано низку методів, а саме: морфологічний аналіз і семантичну модель, індукцію та дедукцію, декомпозицію і синтез, порівняння і системний підходи, економіко-статистичні методи, факторний аналіз, суб'єктно-об'єктний та абстрактно-логічний підходи, системно-структурний методи.

Справляє позитивне враження джерельна база дисертаційної роботи. Видання, що включені до списку використаної літератури, свідчать про ґрунтовне опрацювання поданої проблематики і достатній рівень наукової підготовки здобувача; її наукову зрілість.

Зроблені автором висновки логічно поєднані з положеннями дисертаційної роботи, яка характеризується комплексністю використання аналітичних матеріалів дослідження. Висновки внутрішньо несуперечливі, органічно взаємопов'язані між собою і в сукупності можуть розглядатися як інструментарій щодо методичного забезпечення механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки. Вони є логічним завершенням проведених здобувачем наукового ступеня досліджень, що базуються на достатній інформаційній базі, наукових статтях закордонних й українських учених, законодавчих і нормативно-правових актах України, тощо. Результати розрахунків та висновків зроблені на основі отриманих результатів, не викликають сумніву та становлять інтерес для науки і для практики.

Отримані автором наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць українських та закордонних учених, використання статистичної бази, достатньою апробацією та впровадження у роботу органів влади та у навчальний процес.

Інформаційну базу дослідження становлять дані Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Державної служби статистики

України, Державної казначейської служби України, Євростату, законодавчі й нормативно-правові акти та програмні документи державних, регіональних і місцевих органів влади України, монографічні дослідження й наукові статті зарубіжних і українських авторів, а також публікації в спеціальних виданнях.

Наукова новизна і достовірність отриманих результатів

У результаті вирішення поставлених у дисертаційній роботі задач, автором отримано ряд наукових положень і висновків, які характеризуються науковою новизною. Вони є обґрунтованими і достовірними, що базуються на поглибленому вивченні й узагальненні достатнього обсягу наукових джерел, а також конкретному застосуванні сучасних методів і прийомів дослідження.

Основний науковий результат, отриманий в дисертації, полягає в поглибленні та розвитку теоретичних і науково-практичних положень, зокрема, здобувачем розроблено концепцію цифрової трансформації управління розвитком національної економіки, яка передбачає створення безпечного цифрового простору і цифрової взаємодії для суб'єктів соціо-політико-економічної системи на принципах системної цифровізації у нових цифрових вимірах і векторах державної політики (підрозділ 3.1).

Заслуговує уваги представлений теоретичний підхід щодо механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки та інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного аналізу цифрової трансформації управління національної економіки (стор. 172-191).

З метою реалізації концепції цифрової трансформації управління розвитком національної економіки удосконалено механізм цифрової трансформації управління розвитком національної економіки, який включає систему державних органів з регулювання процесів цифрової трансформації, державна політика у сфері цифровізації, методи регулювання, засоби регулювання (стор. 172-174).

У межах формування механізму цифрової трансформації управління

розвитком національної економіки автором запропоновано інституційне забезпечення процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки шляхом визначення системи інститутів впливу та заходів впливу (підрозділ 3.2).

Науковий інтерес становить удосконалений методичний підхід до оцінювання цифрової трансформації управління розвитком національної економіки, який ґрунтується на розробці методики розрахунку індексу цифрової трансформації національної економіки (підрозділ 1.2, стор. 45-49).

У ході дослідження науково-методологічних підходів автором удосконалено науковий підхід до обґрунтування стратегічного напрямку цифрової трансформації управління розвитком національної економіки, який базується на основі когнітивного моделювання та методу парних порівнянь (стор. 115-128).

У процесі дослідження автором розвинуто інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного аналізу цифрової трансформації управління національної економіки, яке доповнюється переліком статистичних індикаторів оцінювання цифрового розвитку економіки, що характеризують доступ до широкосмугового Інтернету та його якість, рівень використання ІКТ громадянами, рівень довіри та безпеки використання Інтернет-технологій, електронну комерцію, інновації та стартапи у сфері ІКТ, е-здоров'я, що дозволить підвищити ефективність проведення регулярних оцінювань розвитку цифрової економіки (стор. 93-94).

У цілому положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи є науково обґрунтованими. Вони базуються на фундаментальних положеннях економічної науки та її досягненнях, які опубліковані у працях українських і закордонних учених. Достовірність отриманих результатів підтверджує обсяг виконаних розрахунково-теоретичних моделей, логічна послідовність викладу матеріалу, доказовість висновків, коректність обробки та використання статистичної інформації, дані практичного впровадження положень дисертації, а також схвалення змісту доповідей автора на науково-практичних

конференціях й опублікуванням статей у спеціалізованих фахових виданнях.

Теоретична та практична значимість результатів дослідження

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні основ і розробки концептуальних підходів та практичних рекомендацій з удосконалення механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки, зокрема: розглянуто теоретичні підходи щодо процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки; визначено методичні підходи до оцінювання цифрової трансформації управління розвитком національної економіки та закордонний досвід цифрової трансформації управління розвитком національної економіки; виявлено динаміку цифрових перетворень в національній економіці та показники оцінювання цифрової трансформації управління розвитком національної економіки; виявлено пріоритетний напрям цифрової трансформації управління розвитком національної економіки та систему зовнішніх та внутрішніх впливу факторів на зазначений процес; розроблено концепцію цифрової трансформації управління розвитком національної економіки; удосконалено інституційне забезпечення цифрової трансформації управління розвитком національної економіки; удосконалено механізм цифрової трансформації управління розвитком національної економіки.

Наукові результати дослідження Пустоварова А.І. доведено до рівня практичних рекомендацій, зокрема: впровадження концептуальних положень удосконалення процесу цифрової трансформації управління розвитком національної економіки використано у практичній діяльності Запорізької міської ради (довідка № 1701-521 від 09.04.2020).

Наукові результати щодо оцінювання стимулювання цифрової трансформації територіальних управлінських систем довели свою практичну цінність у роботі Запорізької торгово-промислової палати (довідка № 1042 від 22.09.2020).

Пропозиції автора щодо реалізації державної політики цифрової трансформації управління розвитком економіки на регіональному рівні використовує в практичній діяльності Запорізької обласної ради (довідка № 108 від 10.06.2020).

Результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Класичного приватного університету під час викладання дисциплін «Національна економіка», «Інтернет комерція», «Оптимізація бізнес процесів», «Стратегічне управління» (довідка № 914 від 25.03.2020).

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні положення й висновки дисертації викладено у 12 працях, з яких: 7 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, з яких 1 стаття у закордонному виданні, та 5 тез конференцій. Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Оцінка оформлення дисертаційної роботи та автореферату

Матеріали дисертації і автореферату викладено логічно і послідовно, діловою українською мовою. Дисертаційна робота характеризується смисловою завершеністю і цілісністю, науковою обґрунтованістю і конкретністю викладення матеріалу.

У дослідженні чітко простежується взаємозв'язок теоретико-методологічних аспектів проблеми з конкретними науково-методичними практичними рекомендаціями, що свідчить про її високий рівень як наукової праці.

Автореферат забезпечує ідентичність основних положень, висновків та

пропозицій роботи. Зміст автореферату розкриває основні результати дисертаційної роботи та має логічну структуру.

Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи.

Зауваження до змісту й оформлення дисертаційної роботи

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу, слід констатувати про наявність певних зауважень та дискусійних положень.

Наведені зауваження не зменшують загальної теоретичної, науково-методичної та практичної цінності дисертаційної роботи Пустоварова А.І..

1. У підрозділі 1.1 дисертації варто здійснити порівняльний понятійно-категоріальний аналіз щодо економічних категорій «цифровізація», «цифрова трансформація» і «цифрова економіка», виділяючи їхні еволюційні відмінні риси.

2. Узагальнюючи характеристики промислових революцій у таблиці 1.1, варто доповнити особливостями Четвертої промислової революції.

3. У підрозділі 1.1 дисертації необхідно дати визначення і побудувати семантичну модель «соціо-політико-економічної системи національної економіки», елементи (суб'єкти) якої, а також особливості впливу цифрової трансформації на них, представлені у таблиці 1.2 (стор. 25).

4. На стор. 79 підрозділу 2.1 автором подано визначення поняттю «цифрове перетворення», проте, по-перше, доцільно ключовий понятійний апарат предмету і об'єкту дослідження розміщувати у першому (теоретико-методичному) розділі, а, по-друге, пояснити відмінність або тотожність понять «цифрові перетворення» і «цифрові трансформації».

5. На стор. 93-94 підрозділу 2.1 автор пропонує перелік актуальних показників, яких бракує українській системі статистичного забезпечення моніторингу розвитку цифрової економіки з метою наближення до практики моніторингу цифрових перетворень і розвитку цифрової економіки ЄС.

Вважаємо, у роботі варто було здійснити аналіз системи статистичного забезпечення моніторингу розвитку цифрової економіки у деяких країнах ЄС.

6. У Блоці 4 рис. 3.1 дисертації (стор 138) «Стратегія цифрової трансформації національної економіки України» зазначено соціально-економічний ефект реалізації стратегії для національної економіки України – економічне зростання і цифрова конкурентоспроможність, проте відсутні розрахунки прогнозних значень економічного ефекту.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Пустоварова Анатолія Івановича «Механізм цифрової трансформації управління розвитком національної економіки», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, є самостійною, завершеною науковою працею, в якій запропоновано теоретико-методичне обґрунтування основ і розробка концептуальних підходів та практичних рекомендацій з удосконалення механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки.

Проведений аналіз дисертаційної роботи дозволив зробити висновки, що наукові положення мають достатній рівень обґрунтованості, їх достовірність і новизна є об'єктивними та відображають підхід здобувача до розроблення та поглиблення теоретико-методологічних основ цифрової трансформації управління розвитком національної економіки.

Автореферат повністю відображає основні положення, висновки і рекомендації дослідження, є ідентичним з результатами дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Пустоварова Анатолія Івановича «Механізм цифрової трансформації управління розвитком національної економіки» та автореферат за складом вирішених задач відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і вимогам пп. 11,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, зі змінами, що внесені Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 р. та №1159 від 30.12.2015 р.

У зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Пустоваров Анатолій Іванович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри
економіки та менеджменту
Миколаївського національного
університету ім. В. О. Сухомлинського

Т.В. Стройко

